

своє життя захисту права. Це актуалізує і роль науки про цю мораль — юридичної етики. З огляду на особливості різних юридичних спеціальностей, правомірними є твердження про необхідність виокремлювати етику судді, прокурорську етику, етику слідчого, адвоката, арбітра, юрисконсульта, нотаріуса тощо.

Представники юридичної професії у своїй службовій діяльності і повсякденному житті повинні керуватися вселюдськими нормами моралі. Іноді загальні моральні норми не спрацьовують, а вчинок юриста не може вважатися високоморальним, оскільки він ігнорує специфічні моральні норми представників цієї професії. Наприклад, адвокат, отримавши від підсудного інформацію-зінання в злочині, не може виступати на суді свідком проти обвинувачуваного як з точки зору права, так і згідно з принципами моралі [4, с. 45 – 46].

Отже, специфічні норми моралі юриста не повинні суперечити принципам і нормам вселюдської моралі. Вони лише доповнюють і конкретизують їх з огляду на умови діяльності юриста.

Список використаних джерел:

1. Жалинский А.Э. Профессиональная деятельность юриста / А.Э. Жалинский. – М.: Издательство БЕК, 1997. – 312 с.
2. Романов В.В. Юридическая психология. Учебник для юридических специальностей ВУЗов / В.В. Романов. – М.: Юрист, 2009. – 560с.
- 3/ Рижигов В.С. Теорія і практика конструювання цільових моделей (професіограм) та процесу професійної підготовки майбутніх юристів: Монографія / Рижигов В.С. – Херсон: вид-тво «Айлан», 2010. – 280 с.
4. Чернуха Н.М., Рижигов В.С. Професійна діяльність юриста: теоретичні засади/ Н.М. Чернуха, В.С. Рижигов // Трипільська цивілізація. - № 7 (10). – 2012. – С. 45 – 48.

Студент 1-го курсу ННІ №2 НАВС

Лук'яненко Анастасія Сергіївна

МОНАРХІЯ. НЕТИПОВІ ВИДИ МОНАРХІЙ.

Монархія — форма державного правління, за якої найвища державна влада повністю або частково належить одній особі — спадкоємному монархові.

Ознаки монархії:

- главою держави є монарх, тобто в його руках сконцентрована вся державна влада (цар, король, імператор тощо);
- влада, як правило, передається у спадок і зберігається довічно;
- монарх не несе юридичної відповідальності і конкретно політичної за результати свого правління. За його помилки і за зловживання посадою відповідають державні чиновники.

Відповідно до роботи Данте «Монархія», монарх- це ідеальний образ правителя, що має мало спільного з абсолютним монархом національної держави XVII—XVIII ст. Безмежна влада дантівського імператора заснована на праві, моралі, божественній санкції.

Існували монархії з двома царями на чолі (Спарта), іноді відокремлюють владу двох консулів, як при монархічній формі правління державного устрою. У деяких державах особа, що є монархом, була позбавлена реальної влади настільки, що саме віднесення держави до типу монархії викликає серйозні сумніви (Спарта, Рим періоду царів).

Своєрідним видом монархії є Римська імперія, в якій республіканські установи довгий час поєднувалися з вельми сильною владою глави держави, що формально не носив титулу монарха, а покладав на себе лише різні республіканські посади, але в наступний період — принципату, він стає спадковим монархом з необмеженою владою.

Пізніше виникають сильні держави, у яких вся необмежена, тобто абсолютна влада належить монарху, Їхні правителі поступово знищують рештки станovo-представницьких установ.

Види монархій:

1. Абсолютна-вид монархії, за якої вся влада зосереджується в руках однієї особи.

Монарх має право самостійно видавати закони, контролювати адміністративну діяльність або призначати уряд для цього, розглядати судові справи та вершити суд. Немає жодних юридичних обмежень щодо його влади. Прикладом держав з абсолютною формою правління є Султанат Оман та Саудівська Аравія.

Султанат Оман. Правлячий султан володіє необмеженим впливом і владою. Одночасно з посадою правителя, він ще й обіймає посаду прем'єра, міністра оборони, фінансів, закордонних справ та пост голови Центрального банку. Інші члени королівської родини обіймають незначні посади, таким чином ніхто з них не отримує навичок управління державою і, у разі смерті правлячого султана, не зможе взяти керування країною до своїх рук. Політичні партії під заборонаю. Навіть в таких умовах керування, держава стабільно розвивається.

Особливим видом обмеженої монархії наділені ОАЕ, де повноваження монарха належать Раді емірів семи об'єднаних у федерацію еміратів.

Ідея абсолютної монархії виникла у праці «Державець» Ніколо Маккіавеллі в XVI столітті. Монарх, на думку Маккіавеллі, — тиран, який повністю злився зі світом бездушної причинності.

Існує особливий вид абсолютної монархії-теократична.

За принципом теократичної монархії влада належить релігійному лідеру або голові церкви. Таким принципом користувалися фараони у Стародавньому Єгипті, вони проголошували себе нащадками богів. Сьогодні теократична монархія збереглась у формі правління Ватикана.

У XIX ст. влада монархів потроху починає обмежуватися, але вже не становим, а загальнонародним представництвом.

2.Виборна монархія- даний вид форми правління поєднує в собі елементи республіки та монархії.

Новий монарх обирається парламентом, членами монаршої родини або іншим уповноваженим органом. В даний час чиста виборна монархія існує тільки в трьох країнах світу: Камбоджа, де король обирається Королівською радою, Малайзії, де Верховний правитель обирається на п'ятирічний термін правителями султанатів Малайзії зі свого числа та в Мальтійському ордені, де голови держави обираються пожиттєво.

Виборна монархія поділяється на дуалістичну та парламентську.

Дуалістична-початкова форма обмеженої монархії, спостерігається розподіл влади, початок відділення законодавчої влади від виконавчої. Судова та виконавча влада належить монарху, а законодавча-парламенту, проте монарх має право вето та можливість розпустити парламент. Дуалістична монархія є спробою так званого компромісу між елітою суспільства та рештою громадян. Приклади держав з такою формою правління: Йорданія, Кувейт, Свазіленд (де король, по суті, вождь племені), Непал.

Парламентська або конституційна монархія-вид виборної монархії, за якого влада монарха обмежена не лише формально, а й юридично в деяких сферах державного правління. Тут спостерігається розвинуте розділення влади при дотриманні принципу верховенства парламенту над виконавчою владою, демократичний або принаймні ліберальний політичний режим.

Британський політичний теоретик Вольтер Багехот в The English Constitution визначив три основні політичні права, які конституційний монарх може вільно використовувати: право на одержання консультації, право радити, і право попередити. Однак, деякі конституційні монархи зберігають значну владу та вплив і відіграють важливу політичну роль.

Велика Британія є яскравим прикладом конституційної монархії, а також Канада, Австралія, Нова Зеландія, (головою держави формально є королева Великобританії, представлена генерал-губернатором, але реально всі її функції здійснюються урядом), Бутан, Данія, Норвегія, Швеція, Іспанія, Японія. Лише монархи Японії та Швеції внесли поправки до своїх конституцій, щоб монарх приймав більш активну участь в державному управлінні.

3.Феодална монархія-давня, середньовічна форма монархії. Головною особливістю таких держав було розділення всього населення на дві основні групи — феодали і селяни.

При цьому, перші були великими землевласниками, мали вплив на політичне життя країни, а другі — підкорялися феодалам, і такого впливу не мали. Економіка таких країн переважно була побудована на сільському господарстві. Впродовж усього середньовіччя, головною тенденцією еволюції цієї форми правління було підвищення влади монарха.

Таким чином, стає зрозуміло, що існують держави, котрі не можуть зайняти своє місце в "класичній" класифікації. Все менше країн мають форму правління в «чистому» вигляді. У розвинених країнах, а іноді і в державах, що розвиваються на основі демократизації політичних режимів практично втрачені відмінності між монархією і республікою. За своїм характером монархії у Великій Британії або Японії мало чим відрізняються від республік Франції чи Італії. У змішаних і «гібридних» формах правління втрачається жорсткість існуючих класифікацій і за юридичними ознаками: поєднуються риси різних монархічних форм.

На думку вченого В.Є.Чиркіна, такі модифікації форм правління обумовлені кількома причинами.

По-перше, практика останніх десятиліть доводить, що для управління державою, важливим є не тільки і, може, не стільки поділ влад і система взаємних стримувань і противаг, наскільки встановлення необхідних взаємозв'язків, взаємодії, узгодженості в роботі вищих органів державної влади. Відсутність цього призводить до кризи всієї політичної системи. Створення змішаних форм покращує взаємодію органів держави.

По-друге, «чисті» форми правління мають недоліки притаманні формі як такий.

По-третє, виникнення "гібридних" форм пов'язано з поширенням і сприйняттям у все більшій кількості країн світу загальнолюдських цінностей, вплив гуманістичних ідей та інститутів.

Під впливом таких ідей в еміратах Персидської затоки (Кувейті, Катарі, Бахреїні, ОАЕ, а в 1992 р. - і в Саудівській Аравії) вже прийняті.

Переваги та недоліки нетипових форм правління:

До переваг відносять:

- 1) Забезпечується стабільність управління країною.
- 2) Усувається можливість частої зміни уряду з кон'юнктурних партійних міркувань.
- 3) Забезпечується консолідація партій.
- 4) Зміцнюється роль державної влади на місцях.
- 5) Сприяє єдності держави.

До недоліків належать:

- 1) Порушується іманентно властиве тій чи іншій формі єдність структури управління.
- 2) Одночасно виникають нові види відносин, колізії та неузгодженості.
- 3) Руйнуються сформовані стандарти поділу влади.
- 4) Відбувається змішання різних початків, і це не завжди сприяє дотриманню конституційної законності.
- 5) У формі правління знижується роль інституціональних факторів.
- 6) Носії президентської влади нерідко виявляють прагнення до персоналізації влади, до авторитаризму.
- 7) Роль парламенту може швидко занепадати.

Список використаних джерел:

1. Шаповал В. Державний лад країн світу: Довід.- К.: Укр. Центр Правн. Студій, 1999.- 320 с.
2. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн: Підручник. - К.: АртЕк, Вища шк., 1997.
3. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник/ За ред. В.О. Ріяки. - Київ: Юрінком Інтер, 2002.
4. Конституції нових держав Європи та Азії / За ред. Шаповала В.М. К., 2001.
5. Бостан С. К. Форма правління сучасної держави: проблеми історії, теорії, практики. Монографія. 540 с. — Запоріжжя 2005 рік

Студент 1-го курсу ННІЗН НАВС (Миколаївське відділення)

Могила Ольга Вікторівна

ОФІЦІЙНЕ ТЛУМАЧЕННЯ. ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ

Теорія тлумачення норм права являє собою малу частку загальної теорії права. Але її функції мають велике значення для правозастосовчій діяльності. Тлумачення норм права має соціально політичну направленість, так як воно зв'язане з вираженням в праві волі пануючого класу. В демократичному суспільстві, тлумачення норм права має на меті правильного застосування змісту норми права до конкретного випадку життя. Правильне застосування норм права неможливе без чіткого уявлення про зміст дійсних правових норм, видати новий акт або систематизувати його неможливо без знання дійсної волі законодавця. Тлумачення правових норм – це така стадія застосування права, якій вже відомі факти по необхідності тлумачення, способи, засоби, форми завдяки яким ця норма буде застосовуватись вірно; яка в свою чергу вимагає глибокої юридичної кваліфікації інтерпретатора.

Безперечно, проблема тлумачення норм права не є новою для юридичної науки. Загальні питання тлумачення норм права розроблялися у 50-70-х роках ХХ ст. Серед основоположників були М. Вопленко, П. Недбайло, А. Піголкін, О. Чарданцев. Сучасні теоретичні дослідження викладені у курсах лекцій або навчальних посібниках з теорії держави та права: А. Венгеров, В. Котюк, В. Копейчиков, В. Лазарев, О. Скакун, М. Цвік, О. Чарданцев, А. Шабатуров та ін.

Тлумачення норм права (інтерпретація норм права) – це розумова інтелектуальна діяльність суб'єкта, пов'язана із встановленням їх точного значення (змісту). Тлумачення норм права складається з двох елементів: з'ясування – розкриття значення юридичних норм “для себе” і роз'яснення – розкриття значення юридичних норм “для інших” [1, с.404]. Якщо з'ясування не виходить за рамки свідомості самого інтерпретатора, то роз'яснення є викладом змісту державної волі і вираження її ззовні. За своїм основним функціональним призначенням тлумачення спрямоване на з'ясування того, що хотів сказати законодавець, тобто “дух закону” і що він фактично сказав – “буква закону”. Ще з часів Древнього Риму відомий принцип – знання законів полягає не в тому, що триматися за їх букву, а в тому, щоб розуміти їх зміст і значення [2, 279]. Основною ідеєю, що має втілювати вчення про тлумачення, є ідея охорони і всебічного зміцнення законності. Тлумачення не вносить і не повинно вносити зміни і доповнення в чинні норми. Воно покликане лише пояснювати те, що сформульовано в законі. Тлумачення норм права є однією із найважливіших умов правотворчої і особливо правозастосовчої діяльності. На думку М. Н. Марченко, необхідність тлумачення викликана тим, що в ході його проведення уточнюється не тільки загальний зміст і значення даної норми, але й більш конкретні її елементи, а саме: основна ціль прийняття нормативно-правового акту, його роль і призначення, можливі наслідки застосування, місце нормативно-правового акту в системі законодавства і характер його взаємодії з іншими актами. Таким чином, за допомогою тлумачення створюються передумови не тільки для більш глибокого розуміння нормативно-правових актів і норм, які в них знаходяться, але й для більш повного і ефективного їх застосування [3, с.614]. Як зазначає М. В. Оніщук, необхідність у тлумаченні правових норм виникає, по-перше, у зв'язку з тим, що норми права мають загальний і абстрактний характер і не завжди зрозумілий їх зміст, водночас як реальні суспільні відносини завжди конкретні, мають низку індивідуальних особливостей. По-друге, недоліки законодавчої техніки, що зустрічаються інколи в правозастосовчій практиці, породжують юридичні колізії, що також сприяє виникненню необхідності в тлумаченні правових норм [4, с.99]. За суб'єктами та юридичними наслідками розрізняють: офіційне і неофіційне тлумачення правових норм.

Важливість та значення полягає в тому, що тлумачення норм права (інакше: інтерпретація норм права) — це розумова інтелектуальна діяльність суб'єкта, пов'язана зі встановленням їх точного значення (змісту).